

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 56/2025-21

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDACTED], [REDACTED], Ústav na výkon trestu odňatia slobody Ilava, zastúpeného JUDr. Petrom Belicom, advokátom, M. R. Štefánika 36, Martin, proti postupu Mestského súdu Bratislava IV (predtým Okresného súdu Bratislava I) v konaní sp. zn. B1-12C/80/2015 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Mestského súdu Bratislava IV v konaní sp. zn. B1-12C/80/2015 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Mestskému súdu Bratislava IV **p r i k a z u j e**, aby v konaní sp. zn. B1-12C/80/2015 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **2 500 eur**, ktoré **j e** mu Mestský súd Bratislava IV **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Mestský súd Bratislava IV **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **485,12 eur** a zaplatiť ich jeho právnomu zástupcovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť a argumentácia sťažovateľa

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. novembra 2024 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov

podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom mestského súdu (predtým okresného súdu) v civilnom konaní o jeho žalobe. Navrhuje priznanie primeraného finančného zadostučinenia 10 000 eur a náhradu trov konania.

2. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 56/2025-13 zo 6. februára 2025 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ vystupuje v napadnutom konaní v pozícii žalobcu, pričom konanie sa začalo žalobou podanou 30. decembra 2013 na Okresnom súde Piešťany, na ktorom bola vec vedená pod sp. zn. 4C/274/2013. Sťažovateľ sa žalobou domáha ochrany osobnosti s nárokom na zaplatenie nemajetkovej ujmy.

4. Spis bol v marci 2015 postúpený Okresnému súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“), kde bol vedený pod sp. zn. 12C/80/2015 a bol pridelený náhodným výberom sudkyňi, ktorá sa cítila voči sťažovateľovi zaujatá. Preto bola vec pridelená inej sudkyňi. Uznesením z 2. júna 2015 súd nepriznal sťažovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov, proti čomu sa sťažovateľ odvolal. O odvolaní rozhodol Krajský súd v Bratislave uznesením z 23. novembra 2015, ktorým zrušil uznesenie okresného súdu a vec vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd vyzval v júli 2019 žalovaných, aby sa vyjadrili k žalobe sťažovateľa, na čo žalovaní reagovali v priebehu augusta 2019. Okresný súd oznámil stranám 30. septembra 2019 postúpenie veci na Okresný súd Nitra. Dôvodom bola námietka miestnej príslušnosti zo strany žalovaného v 2. rade. Z dôvodu nesúhlasu zo strany Okresného súdu Nitra o postúpení rozhodol Krajský súd v Nitre uznesením zo 7. januára 2020 tak, že nesúhlas je dôvodný a vo veci bude konať a rozhodovať okresný súd. Sťažovateľ podal 7. februára 2020 sťažnosť na prieťahy v konaní, ktorú vyhodnotil predseda okresného súdu 28. februára 2020 ako dôvodnú. Okresný súd vyzval sťažovateľa uznesením zo 17. februára 2020, aby sa vyjadril k vyjadreniam žalovaných k žalobe.

5. Sťažovateľ na to reagoval listom zo 4. marca 2020, v ktorom oznámil, že požiadal Centrum právnej pomoci (ďalej len „centrum“) o poskytnutie advokáta na zastupovanie v konaní. Preto okresný súd prípisom zo 6. mája 2020 vyzval sťažovateľa, aby súdu bez zbytočného odkladu oznámil rozhodnutie centra. Z dôvodu zmeny súdnej mapy je konanie od 1. júna 2023 vedené na mestskom súde pod sp. zn. B1-12C/80/2015, ktorý sťažovateľa listom z 27. februára 2024 vyzval na vyjadrenie, či trvá na oslobodení od súdneho poplatku a či mu bol z centra priznaný nárok na poskytnutie právnej pomoci. Na to sťažovateľ listom z 19. marca 2024 oznámil, že trvá na podanej žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, neuviedol však, či centrum rozhodlo o jeho žiadosti o priznanie právnej pomoci. Tiež požiadal, aby mu súd poslal späť jeho žalobný návrh, pretože si nepamätá jeho obsah a nevie reagovať na výzvy súdu. Mestský súd 26. marca 2024 opätovne vyzval sťažovateľa na predloženie rozhodnutia centra a zároveň vyzval centrum na vyjadrenie, či bolo o žiadosti sťažovateľa o poskytnutie právnej pomoci rozhodnuté. Mestskému súdu bolo 24. apríla 2024 doručené rozhodnutie centra z 20. apríla 2020 o nepriznaní nároku na poskytnutie právnej pomoci sťažovateľovi a uznesenie Krajského súdu v Nitre sp. zn. 11S/64/2020

z 30. augusta 2021 o zastavení konania o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia centra o neposkytnutí právnej pomoci sťažovateľovi.

6. Mestský súd 7. mája 2024 vyzval sťažovateľa na preukázanie majetkových pomerov pre účely rozhodnutia o jeho žiadosti o oslobodenie od súdnych poplatkov, čo sťažovateľ preukázal 29. mája 2024 predložením príslušného formulára. Dňa 16. mája 2024 bolo mestskému súdu doručené rozsiahle vlastnoručne písané podanie žalobcu v rozsahu 54 strán, ktoré bolo replikou sťažovateľa, na ktorú bol vyzvaný ešte uznesením okresného súdu zo 17. februára 2020. Mestský súd preto vyzval uznesením z 5. júna 2024 žalovaných na vyjadrenie k replike sťažovateľa. Mestský súd uznesením z 13. augusta 2024 ustálil okruh strán v spore na strane žalovaných tak, že žalovaným je Slovenská republika, zastúpená Ministerstvom spravodlivosti Slovenskej republiky, a následne oznámil žalovanému, že bude dožiadanim vykonaný výsluch žalobcu, pričom môže predložiť otázky na žalobcu. Mestský súd dožiadanim z 29. októbra 2024 požiadal Okresný súd Trenčín o vykonanie výsluchu, na čo mu bolo 19. novembra 2024 oznámené, že dožiadanie nebude vykonané.

7. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uvádza, že v napadnutom konaní nejde o takú zložitost' (právnú ani skutkovú), ktorá by odôvodňovala skutočnosť, že súd vo veci právoplatne nerozhodol ani za takmer 11 rokov od podania žaloby. Namietá dĺžku celého konania vrátane postupu mestského súdu po zmene súdnej mapy. Správanie sťažovateľa v žiadnom prípade neprispelo k priet'ahom v napadnutom konaní. Má záujem na rýchlom prejednaní jeho veci a na výzvy súdu reagoval bez meškania. Namietal porušenie svojich práv sťažnosťami podanými predsedovi okresného súdu, ako aj predsedovi mestského súdu (12. marca 2024 a 11. mája 2024) a požadoval konanie bez priet'ahov.

II.

Vyjadrenie mestského súdu

8. Vo vyjadrení doručenom ústavnému súdu 10. marca 2025 podpredseda mestského súdu uviedol, že namietané konanie bolo poznačené nečinnosťou súdu v období od 15. júna 2016 do 10. júla 2019. Túto skutočnosť konštatoval predseda okresného súdu v upovedomení o spôsobe vybavenia sťažnosti na priet'ahy z 28. februára 2020. Uvedené priet'ahy v konaní boli ovplyvnené objektívnymi skutočnosťami spočívajúcimi v nadmernej zaťažnosti sudkyne, vyššieho súdneho úradníka, ako aj spisovej kancelárie. Nezanedbateľným faktorom vplývajúcim na celkovú dĺžku konania bola aj fluktuácia zamestnancov okresného súdu vrátane sudov, v dôsledku čoho opakovane dochádzalo k prerozdeľovaniu spisov z oddelení odchádzajúcich sudcov.

9. V ďalšom období možno konštatovať nečinnosť súdu v období od 7. mája 2020 do 27. februára 2024. K priet'ahom v tomto období však prispel aj sám sťažovateľ, keď na výzvy súdu nereagoval, neinformoval súd v zmysle prípisu zo 6. mája 2020 o nepriznaní právnej pomoci zo strany centra a repliku doručil súdu po viac ako štyroch rokoch od doručenia uznesenia, ktorým ho súd na podanie repliky vyzval.

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

10. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí, aj pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru – m. m. I. ÚS 304/2021, I. ÚS 444/2021, pozn.) je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

11. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa.

12. Predmetom namietaného konania je ochrana osobnosti s náhradou nemajetkovej ujmy. Súčasťou žaloby bola aj žiadosť o oslobodenie od platenia súdnych poplatkov. Ide o vec, ktorá je bežnou súčasťou rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Vec nemožno zatiaľ hodnotiť ako nadmerne právne či fakticky zložitú, keďže k žiadnemu rozsiahlemu dokazovaniu doteraz nedošlo.

13. Z hľadiska významu sporu je možné uviesť, že tento aspekt sťažovateľ v ústavnej sťažnosti nerozvinul, okrem vyjadrenia o jeho záujme na urýchlennom prejednaní veci a rozhodnutí. Pri posudzovaní tohto hľadiska nemožno prehliadnuť, že vo vyjadrení, ktoré bolo mestskému súdu doručené 18. marca 2024, sťažovateľ požiadal, aby mu súd zaslal späť jeho žalobný návrh, pretože si nepamätá jeho obsah a nevie reagovať na výzvy súdu. Možno preto konštatovať, že konanie nie je pre sťažovateľa významné a predmet namietaného konania nie je časovo zvlášť prioritizovaný.

14. K predĺženiu doby namietaného konania podstatným spôsobom prispel sám sťažovateľ predovšetkým tým, že na uznesenie okresného súdu zo 17. februára 2020, ktorým ho súd vyzval na repliku k vyjadreniam žalovaných, reagoval až 16. mája 2024 rozsiahlym vlastnoručne písaným podaním. Okrem toho sťažovateľ neoznámil súdu skutočnosť, že mu centrum nepriznalo nárok na poskytnutie pomoci, na čo ho okresný súd vyzval listom zo 6. mája 2020, ktorý mu bol doručený 13. mája 2020. Pritom už v čase doručenia výzvy okresného súdu bolo rozhodnutie centra o nepriznaní právnej pomoci z 20. apríla 2020 právoplatné a sťažovateľ o ňom musel mať vedomosť. Zároveň je potrebné uviesť, že uznesením z 30. augusta 2021 Krajský súd v Nitre zastavil konanie o správnej žalobe sťažovateľa proti rozhodnutiu centra z 20. apríla 2020.

15. Ústavný súd vzal do úvahy, že sťažovateľ podal sám nekvalifikovanú žalobu, požadoval oslobodenie od platenia súdnych poplatkov a ustanovenie právneho zástupcu, s čím sa musel súd (resp. centrum) právne vysporiadať. Sťažovateľ tiež neoznámil súdu nepriznanie právnej pomoci centrom, no požiadal súd o zaslanie jeho žaloby, pretože si jej obsah nepamätá. Repliku k vyjadreniam žalovaných podal až po vyše štyroch rokoch od doručenia uznesenia súdu, ktorým ho na podanie repliky vyzval. Uvedené skutočnosti nepochybne mali dopad na celkovú dĺžku

trvania konania, na čo ústavný súd prihliadol pri úvahe o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia.

16. Namietané konanie trvalo v čase podania ústavnej sťažnosti takmer 11 rokov. Vo vzťahu k celkovej doterajšej dĺžke konania je potrebné uviesť, že tak dlho trvajúce konanie na súde prvej inštancie bez akéhokoľvek meritórneho rozhodnutia či úkonu smerujúceho k takému rozhodnutiu je jednoznačne neprimerané. Napadnuté konanie je poznačené dvoma výraznými obdobiami nečinnosti okresného súdu. Prvú neodôvodnenú nečinnosť zistil ústavný súd v období od 15. júna 2016 do 10. júla 2019 (37 mesiacov), keď súd uznesením vyzval žalovaných na vyjadrenie k žalobe. Druhé obdobie nečinnosti zaznamenal ústavný súd v období od 7. mája 2020, keď okresný súd vyzval sťažovateľa, aby oznámil rozhodnutie centra o poskytnutí právnej pomoci, do 27. februára 2024 (45 mesiacov), keď mestský súd vyzval sťažovateľa, aby oznámil, či naďalej trvá na oslobodení od platenia súdnych poplatkov, a súčasne žiadal sťažovateľa o oznámenie o rozhodnutí centra. K prieťahom v konaní v tomto období prispel aj sťažovateľ, ktorý nereagoval na žiadosť okresného súdu o oznámenie rozhodnutia centra. Na druhej strane sa však okresný súd a následne mestský súd uspokojili s pasívnym čakaním na doručenie rozhodnutia o právnej pomoci sťažovateľovi.

17. Vzhľadom na uvedené skutočnosti ústavný súd dospel k záveru, že v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, ktoré boli spôsobené nečinnosťou mestského (okresného) súdu. Preto vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

18. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom prikázal mestskému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne rozhodnuté, konal bez zbytočných prieťahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia 10 000 eur s poukazom na dĺžku napadnutého konania a stav právnej neistoty.

20. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020).

21. Vzhľadom na doterajšiu dĺžku namietaného konania bez meritórneho rozhodnutia, správanie sťažovateľa v konaní, nižší význam konania pre sťažovateľa a na konštatovanú nečinnosť okresného (mestského) súdu v označených obdobiach, ako aj všetky okolnosti prípadu ústavný súd

považoval priznanie sumy 2 500 eur pre sťažovateľa za primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšnej časti požadovaného finančného zadosťučinenia ústavný súd návrhu sťažovateľa nevyhoviel (bod 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

22. Zistené porušenie základných práv sťažovateľa odôvodňuje to, aby mu mestský súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli právnym zastúpením (bod 4 výroku tohto nálezu).

23. Trovy konania pozostávajúce z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej sťažovateľom požadovanej výške 485,12 eur boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov a s prihliadnutím na obsah ústavnej sťažnosti (odmena za dva úkony právnej služby 228,83 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 13,73 eur). Zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 26. marca 2025

Robert Šorl
predseda senátu